Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. — Posamezna številka po 10 vin. — Naročnina za Nemčijo za celo leto 4 marke, za Ameriko 1 dol. 4 cente. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Ilirska ulica štev. 22, prvo nadstropje.

RUDAR

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petit vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane petit vrstica 24 vin. — Reklamacije so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

GLASILO SLOVENSKIH RUDARJEV IN FUŽINSKIH DELAVCEV AVSTRIJSKIH.

13. štev. V Ljubljani, dne 8. maja 1914. V. leto.

Novi zakon — novo delo!

Nov zakon, ki uvaja nezgodno zavarovanje za rudarje smo že objavili in bilo bi popolnoma odveč, spuščati se v razmotrivanja, kako in na kak način je ta zakon zagledal luč sveta. Utemeljitev, ki jo je vlada objavila zajedno z uveljavljenim zakonom in v kateri pravi, da je nezgodno zavarovanje smatrati za »državno potrebo« in je vsled tega kot taka morala biti uveljavljena s pomočjo § 14., je resnična in se ji ni mogoče zoperstaviti. Celo kapitalistično časopisje, ki drugače zagovarja le interese denarnega žaklja, ni moglo tega dejstva zatajiti, zato je gotovo stvar molče enostavno vzelo na znanje. Pota, po katerih se pomika razvoj socialnopolitične zakonodaje za rudništvo so zelo čudna in se rudarji zato grozni počasnosti niti ne čudijo. Polževa hoja avstrijskih razmer jim je znana. Po dolga, dolga leta se na polju socialne zakonodaje ni napravilo ničesar. Predno pa so rudarji prišli na vrsto, se je to zgodilo do malega vselej pod pritiskom, za katerim se je takorekoč režala že katastrofa. Morda bi še danes ne imeli nobenega zakona v deveturnem delavniku v rudništvu, če ne bi bila za tem zakonom 77.000 stavkajočih rudarjev, ki so se na občudovanja vreden način zanj borili. Zakon o štirinajstdnevnem izplačevanju zaslužkov v rudništvu ima istotako žalosten zgodovinski razvoj, zakon glede nezgodnega zavarovanja rudarjev pa je bil uveljavljen na način, ki je vzbudil splošno presenečenje — v dobi ustavne in politične — katastrofe.

Gotovo so razlogi vlade, s katerimi je utemeljevala naredbo glede rudarskega zavarovanja tehtni in važni, tako važni, da jih je treba upoštevti. A vse eno so najbrže dejstva in razlogi, ki jih vlada ni navedla, ki pa so jo do tega ukrepa privedli mnogo važnejši od onih, katerih se je v svojo opravičbo poslužila. Razmere v bratovskih skladnicah so navzlic falkenheimskemu receptu glede saniranja postali za nadalje nevzdržne. Njihova organizatorična in zavarovalno tehnična podlaga je zadobila opasne razpoke. Visoko število **nezgod in slučajev bolezni,** katero je z vsakim dnem strašno naraščalo bi bilo bratovske skladnice moralo pognati v neizogibni bankerot.

Opažati je v zadnjem času tudi pritisk, ki stremi za tem, da se bratovske skladnice v posameznih okrožjih (revirjih) združi oziroma po okrožjih centralizira in se že v naprej računa, da bo nezgodno zavarovanje na akcijo v svrho saniranja bratovskih skladnic blagodejno vplivalo. V tem smislu je namreč treba razumeti vporabo § 14. Reforma bratovskih skladnic je torej postala »državna potreba« in zato bo pač vsakdo lahko razumel smisel naredbe, in zakaj vlada v dunajskem uradnem listu proglaša:

»Pravi namen te postavodajalne posebne akcije, da se reforma hitro reši in uresniči bi bil ob daljšem čakanju preprečen.«

Gotovo dosti povedano. Smislu te »državne potrebe« bo vsakdo pač lahko razumel.

Novi rudarski zakon! Navzlic temu, da na podlagi tega zakona prične poslovati nezgodna zavarovalnica šele s 1. januarjem 1915 nočemo opominjati rudarje, kaj naj store šele potem, ko zakon stopi v funkcijo. Gotovo se je z uveljavljenjem novega zakona tozadevnim željam rudarjev kolikor toliko ustreglo, kajti navzlic vsej pomanjkljivosti pomenja ta zakon znaten napredek. Kar pa je treba tudi povdarjati, je dejstvo, da so rudarji oziroma njihova organizacija, Unija rudarjev avstrijskih storili vse, da se pride do končnega zaželjenega cilja. Baš ta zakon je dokaz velikemu vplivu ter energičnega nastopa naše organizacije. Nimamo namena napisati v ti razpravi zgodovino zakona o nezgodnem zavarovanju rudarjev, to naj se zgodi pozneje, vendar pa hočemo v kratkih potezah omeniti, da ima baš Unija rudarjev avstrijskih največ zasluge na tem, da se je ta zakon, navzlic nameravanemu socialnemu zavarovanju vstvaril.

Dne 30. januarja 1910 so se zaupniki rudarjev v načelstvu Unije zbrali in se posvetovali o uvedbi nezgodnega zavarovanja za rudarje. Ker so ti zaupniki natančno poznali položaj, in so vedeli, da vsled parlamentaričnih težkoč v doglednem času ni pričakovati rešitev socialnega zavarovanja so si bili edini v tem, da je treba zahtevati, da se rudarje priklopi k že obstoječim delavskim zavarovalnicam proti nezgodam. Svojo zahtevo so naznanili socialno demokratičnim poslancem. Na to se je vršilo skupno posvetovanje rudarskih zaupnikov in poslancev in se je pri tem posvetovanju sklenilo, da bodo poslanci v državnem zboru vložili tozadevni predlog. Predlog sam na sebi je v parlamentu povzročil precej iznenadenja in tudi razburjnja, kar pa je glavnega, začela so se v državnem zboru razna posvetovanja. Meseca maja 1912 je vlada izjavila, da je pripravljena ustanoviti za rudarje posebno, poklicno nezgodno zavarovalnico. Dne 30. decembra 1913 je parlament sklenil tozadevni zakon, in ta zakon je potem vlada dne 7. aprila 1914 s pomočjo § 14. sankcijonirala. Veliko truda in dela je bilo za ta zakon treba. Delo, ki se je izvršilo, je bilo delo naše organizacije, Unije rudarjev avstrijskih.

Novi zakon — novo delo! Avstrijski rudarji so dosegli, kar so najbolj gorečno želeli in kar so nujno rabili — zakon, ki jim prinaša nezgodno zavarovanje. S tem pa seveda nočemo reči, naj sedaj rudarji to pridobitev enostavno vzamejo na znanje in se vležejo ali pa dajo križem rok ter mislijo, da bo novi zakon njihove interese sam zastopal. Na to naj se rudarji sedaj nikar ne zanašajo! Kajti v kapitalistično razredni državi kaj takega ni in ne bo. Pozabiti pa nikakor ne smemo, da ima vsaka stvar svojo solnčno in tudi svojo senčno stran. In že z ozirom na to nastaja vprašanje, kdo je poklican čuvati, da se bodo določbe novega zakona pravilno tolmačile in v korist rudarjev nepristransko izvajale? Ali bodo nemara skrbeli zato podjetniki in oblasti, tega menda nihče ne bo pričakoval! Ali naj morda na dolgo in široko razložimo, kako se zakone, ki se tičejo delavskega varstva po navadi izvaja? Ni nam treba tega, tudi vsak najbolj indiferenten delavec dandanes že ve, da se običajno skuša vse določbe zakonov tolmačiti in zavijati ne v prid delavca, ampak tako, kakor je to koristno denarnemu žaklju in posedujočim slojem.

V kolikih slučajih na primer še danes ni izveden zakon o deveturnem delovniku, in v kolikih slučajih se še danes namenoma krši zakon o štirinajstdnevnem izplačevanju? Iz tega sledi, da ga danes ni zakona, katerega bi se v polnem obsegu izvajalo, ako za tem zakonom združeno ne stoje vsi oni, v koijh korist in varstvo je bil napravljen. V prvi vrsti so to rudarji, ki morajo njim namenjeni varstveni zakon pred svojimi izkoriščevalci sami varovati in pred napadi rudniških pojetnikov braniti. Ali brani posamezen delavec lahko zakon, ki je njemu namenjen? Nemogoče je kaj takega. Za tak posel je poklicana široka masa rudarjev, ki edina ima za tako delo potrebne moči.

Ako torej že danes pošiljamo resne opomine rudarjem, naj store svojo dolžnost, tedaj se ti opomini nikakor ne smejo smatrati za kako morebitno formalnost, temveč je to plamteči poziv, naj rudarji pravočasno stopijo na plan, da bodo v stanu svoje lastne interese braniti in zagovarjati.

Zakaj je bil zakon o bratovskih skladnicah že tolikrat poteptan in kršen? Zakaj so bile pravice rudarjev, ki jim jih ta zakon jamči že tolikrat poteptane in kršene? Kakšno ogromno število pohabljenih rudarjev je bilo že za svojo pravico ogoljufano? Odgovor na ta vprašanja ni težak. Manjkalo je pri uvedbi tega zakona močne in trdno sklenjene organizacije rudarjev! To je bil vzok. Podjetniki so slabotnost organizacije rudarjev in določbe izrabili po svoje; skratka uvedli so celo vrsto praktik, s pomočjo katerih so rudarje pri vsaki priliki in na vse mogoče načine za njih pravice krajšali. Da, tozadevne umetne praktike rudniških podjetnikov so se vdomačile in tekom časa utrdile

LISTEK.

F. S. FRANČETOV:

Pomlad.

Vsa narava se je odela z mladim zelenjem, ki ga prepletajo nežne raznobojne cvetke, da izgleda dolina kakor pisana preproga, ki je ni lepše od nje. V logu žvrgolijo drobne ptice in slavijo vstajenje narave iz dolgega zimskega spanja. Na solnčni trati ob potoku se igrajo otroci, zbirajo cvetke in jih povijajo v vence. Daleč tam v ozadju, na visokih vrhovih gorá pa se še blišči bela snežna odeja, ki pa zginja vedno bolj pod toplimi solnčnimi žarki. Veličastna je slika, ki je ni naslikal še noben slikar.

V duši pa vstajajo človeku mehka čuvstva, tako da tudi v sebi čuti pomlad. V lahni gorki sapici, ki mu nežno boža razgreto obličje, se veseli preporoda narave. Zdi se mu, da je v veličastnem templju, v katerem se zlivajo glasovi vseh bitij v krasno, srebrnočisto pesem življenja. V tem vseobčem praznovanju preporoda ga navdaja novo upanje. Pozabljena je tuga dolge zimske dobe. S povzdignjeno glavo in vedrim obličjem stopa naprej po poti, ki mu jo je začrtalo življenje. — —

Tam gori ob koncu vasi stoji borna lesena hišica, skoraj skrita v zelenju. Le proti dolini in visokim goram tam v ozadju je odprt pogled.

Na klopi pred hišico sedi bled mladenič in sanjavo zre v daljavo. Po dolgi, mučni bolezni ga je lep majski dan izvabil na prosto. Dolgo dolgo je pogrešal gorkih solnčnih žarkov in krasote pomladanskega dne. Le počasi ga je zapuščala bolezen. Sedaj pa poželjivo srka vase svež pomladni zrak in se čuti prerojenega.

Tudi v njem vstaja pomlad in upanje na novo delavno življenje. Dolga doba trpljenja mu ni mogla udušiti idealov, temveč ga je v njih utrdila še bolj.

Pred boleznijo je bil že dokaj časa iz doma. Potoval je skozi mesta in vasi, dežele in države, da se bolje izuri v svojem rokodelstvu ter, da vidi in spozna tuje kraje in tuja ljudstva in kar je glavno, da si služi kruh. Poskusil je tradicionelno potovanje, ki žene toliko mladih ljudi v svet, da si poiščejo sreče. Pa le redki so tisti, ki jo najdejo. Tudi on je iskal sreče ter se ves navdušen pehal za njo. Mnogo bridkih izkušenj, ki jih je moral prestati, pa mu je vzelo vero v pravo, neskaljeno srečo.

Že dolgo več ni bil v domovini.

Domovina?

Kje neki ima revež svojo domovino? Ali je njegova domovina tam, kjer mu je prvič tekla zibel in kjer mu je mati pela uspavanke? Če je to njegova domovina, zakaj pa nima kruha zanj? Zakaj se mora klatiti po svetu, da si drugod poišče kruha, ki mu ga domovina ne more dati? Utrjevalo se mu je prepričanje, da je domovina tam, kjer se mu bolje godi. Kraj, kjer je bil rojen, pa je domovina drugih.

Reveže poganja domovina v svet, da se prežive. Kadar jih pa potrebuje, jih pokliče nazaj ter zahteva, da jo branijo. Tisti pa, katerih je domovina, se skrbno izognejo nje brambi ter pošljejo druge naprej. A še to jim ni dovolj. Kadar jim postane dolgčas, se začno igrati z ognjem ter se igrajo tako dolgo, da nastane požar. Ko pa so raznetili požar, pošljejo sinove revežev v ogenj, da se tam bore za njih muhe in njih profit.

In kaj imajo sinovi ljudstva od tega? Ali si s tem morda pribore domovino? Ne! Pač pa še večjo bedo in skrb.

O vsem tem je mladenič že razmišljal. Bridko mu je vselej postajalo, ko je videl in čutil bedo velike množice tudi na lastnem telesu. Sklenil je že davno, da se posveti delovanju za prosveto ljudskih mas in skupno ž njimi za olajšanje moreče bede. Polotila se ga je želja po boju za vzvišene cilje in ideale trpečega človeštva.

V tem pa ga je položila v postelj bolezen, katere kal si je nakopal že v vojaški službi. Ko je zbolel, so ga poslali v rojstno vas materi, ki je komaj životarila. Dasiravno je sama trpela pomanjkanje, mu je stregla z veliko ljubeznijo. Saj je bil njen sin! Zvesto ga je poslušala, ko ji je pripovedoval o svojih namenih in se ga veselila še bolj. Še bolj nežno mu je stregla, da ohrani trpinom vnetega sobojevnika.

Sedaj pa, ko se je vračala pomlad z vso svojo krasoto, se je vračalo mladeniču tudi zdravje in večalo navdušenje. Prišla je pomlad tudi v njegovo dušo. Vse svoje moči hoče posvetiti vzvišenemu cilju, da dobi tudi trpeče človeštvo svojo domovino in da mu zasije pomlad boljše bodočnsti.

tako, da jih celo državna oblast mirno gleda, ker se ne upa poseči vmes in rudniškim mogotcem pošteno stopiti na prste. Rudarji naj nikar ne prezrejo dejstva, da je koalicija rudniških podjetnikov močna in da so baš rudniški podjetniki dandanes tisti, ki komandirajo in se celo poslužujejo brutalnih nastopov, ako se njih komandi vsaka stvar brezpogojno ne podvrže. Neštevilni pravovarstveni slučaji to pač jasno dokazujejo. Ko pa se je pozneje vsaj deloma organizacija rudarjev pojavila, bilo je že prepozno, ker je že takoj ob začetku bila razcepljenost med rudarji samimi prevelika. Najboljši dokaz za škodo, ki jo je razcepljenost med rudarji povzročala so pač besede nekdanjega ministra grofa Falkenhayna, ki je na razne poskuse rudarjev za izvedbo reforme bratovskih skladnic in na razne tozadevne peticije ter resolucije, neki rudarski deputaciji prezirljivo dejal: Dokler bom jaz minister poljedelstva se bratovskih skladnic ne bo reformiralo! Pozneje, ko je nastopila enotna centralna organizacija rudarjev, je bilo večni reformni krpariji konec. Unija rudarjev avstrijskih je na škandal bratovskih skladnic temeljito posvetila. In ko se je vsled nečloveškega napora rudarjev rudništvo skokoma razvijalo, kar je seveda bilo tudi zvezano z velikim naraščanjem slučajev nezgod in bolezni, je bankerotna mrzlica bratovskih skladnic zadobila premoč; in tedaj se je tudi pojavila misel: proč z bratovskimi skladnicami. Dejanski položaj je lepe sanje o »pokojninah« brezobzirno razdrl, ker je bilo čim dalje bolj jasno, da so bratovske skladnice v sedanji obliki postale nevzdržne.

In sedaj? Sedaj je prišel zakon o nezgodnem zavarovanju rudarjev in čisto gotovo je, da bodo človekoljubni izkoriščevalci že v najkrajšem času stopili na plan. **In ako se rudarji ne bodo zganili in dobro pazili, zna novi zakon o nezgodnem zavarovanju postati zanje ravnotako zakon poln krivic in trpljenja, kakor zakon o starih, patriarhaličnih bratovskih skladnicah.** Ako se to zgodi, bo to dokaz, da so rudarji napram svojim najvažnejšim interesom ostali lahkomiselni in brezbrižni.

Novi zakon je takorekoč lastnina rudarjev, kajti v njihovem interesu, v njihov prid in korist je bil napravljen.

V interesu rudarjev samih je, da sedaj ta zakon, katerega se jim je dalo v roke branijo in čuvajo. Branijo in čuvajo zaraditega, ker so baš oni sami tisti, ki jih nezgode in nesreče zalotevajo. Vrhutega so ravno tudi oni tisti, ki jim rudniški podjetniki njih življensko silo in zdravje potom svojega roparskega zistema izpodkopavajo.

Sedaj se vprašajmo, kako naj se tak zakon ščiti in varuje? Drugače kaj tacega ni mogoče, kakor da to rudarji vrše potom enotne, močne in trdne centralne strokovne organizacije. Z drugimi besedami rečeno: nobeden in nihče drugi to nalogo ne more vršiti, kakor ravno tista strokovna organizacija, ki je pri delu za uresničenje tega zakona bila v tako odlični meri udeležena, namreč Unija rudarjev avstrijskih. Samega sebe varovati in svoj zakon varovati pomenja toliko **kakor organizirati se! Le dobra in enotno sklenjena strokovna organizacija je v stanu veljavnost novega zakona zajamčiti ter uspešno varovati.**

Treba je torej vršiti novega dela, in sicer novega dela na polju organizacije in novega dela na polju delavskega varstva. Treba je brezbrižne in dvomljivce vzdramiti, organizirati in pripraviti za nove boje, ki jih bo povzročilo rudarjem nezgodno zavarovanje.

Kultura in razredni boj.

Ako sliši bedasti filister o razrednem boju, se mu ježijo lasje in obhaja ga kurja polt po zadnji plati. V duhu vidi puste morilce in nečloveške ženske, ki se spopadajo v divji borbi ter obrnejo svojo združeno surovost proti njemu, proti veri, redu in nravnosti, proti umetnosti in znanosti in končno proti paladiju nravstvene države in proti »sveti« lastnini.

Gledaš duha, ki ga pojmiš, ne mene! Tako more odgovoriti duh na strašne domišljije špisarskega filistra.

Razredni boj ni slepo razbijanje surovih žolnirskih tolp ter ne pomenja divje razbrzdanosti bestijalnih nagonov, marveč je obseg najmočnejših in najdragocenejših moči naše dobe za izvojevanje višje in človekoljubnejše kulture prihajajoče dobe. V proletarskem razrednem boju sedanje dobe se zopet vrši star, orjaški boj človeštva za višjo stopnjo človeške omike. Še nikdar poprej pa se ni bil ta boj s tako silo po kakovosti in količini kot ravno sedaj v osvobodilnem boju proletariata. Nikdar poprej ni bilo takih nepreglednih množic na bojnem polju in nikdar poprej niso prvoboritelji nove dobe tako jasno spoznali zgodovinski pomen svojega boja in ga tako zavedno pospeševali kot razredno zavedni delavci sedanje dobe.

Ker pa vodijo delavci svoj boj s polnim prepričanjem v izvrševanju svetovne zgodovinske naloge, učinkuje ta boj na nje same, na vsakega posameznega požlahtnjevalno in vznosno. Delavstvo čuti odgovornost, ki jo ima napram bodočim rodom. Ta odgovornost in prostovoljno izvrševanje resne kulturne dolžnosti pa vzbuja v njem največje in najmočnejše duševne nagone ter oživlja umstvene sile. Ostri mu pogled in vest za najvišje ideale človeštva.

Kaj bi bilo delavstvo duševno in umstveno brez razrednega boja! Bilo bi brezlična, mrtva masa, tolpa zaničevanih in vdanih sužnjev.

Razredni boj je povzdignil delavstvo k samozavesti, bodisi posameznika, bodisi celokupnosti. Ne meščanska blagohotnost, ne očetovska skrb kapitalistične države niso odprli delavstvu oči, za osvobodilni pomen znanja, za požlahtnjevalni učinek lepote in umetnosti, za vznosne krasote narave. Če bi šlo po volji gospodujočega razreda in njega državne organizacije, bi delavstvo slepo in brezčutno tavalo mimo zlate preobilice sveta. Zasramovan razredni boj, neumorno organizacijsko in agitačno delo proletariata, stranke in strokovnih organizacij so tisti činitelji, ki povzdigujejo delavstvo iz brezupnega podvrženja »večni« in »nepojmljivi« sili ter ga stavijo na trden temelj upapolnega boja proti minljivim družabnim silam, kojih sebičnost in razredni interes je lahko razkrinkati.

Prosveta in izobrazba, to so sredstva, s katerimi je moderno delavsko gibanje že od vsega začetka vplivalo na delavce, da jih privede do spoznanja njih razrednega položaja in njih družabnega stališča.

Ne plitva prosveta o tisočih brezpomembnih stvareh, ne površna izobrazba v korist poedincev samih ob sebi, temveč prosveta in izobrazba, ki prinaša luč v temo socialnih razmer, ki uči vsakega posameznika spoznavati in izvrševati svojo nalogo kot člen celote, kot pripadnika svojega razreda.

Taka delavska izobrazba si stavi ozke meje in si jih mora staviti, če noče postati breznačrtna blodnja po širnem oceanu znanja.

Ali te meje si stavi sama in si jih ne pusti predpisovati od gospodujočega razreda. Polovičarsko razširjenje nezadostne ljudskošolske izobrazbe in cilj našega delavskega izobraževalnega dela. Povzdiga elementarne izobrazbe je stvar meščanske družbe in mi jo silimo k temu z našim vplivom v državi, deželi in občini. Še manj pa more biti brezmočno in revno posnemanje višje šole naš cilj; zato nam manjkajo vsi predpogoji. Tudi negovanje poklicne in strokovne izobrazbe si ne moremo staviti kot cilj. Zato ne zadostujejo naša sredstva in kot bojujoči delavci nimamo tudi nobenega interesa na tem. To dolžnost ima meščanska država.

Kot proizvod razrednega boja je nastala naša delavska izobrazba, razredni boj pa tudi določa nje cilj in nje meje. Vse kar koristi razrednemu boju, je vredno, da obseže delavska izobrazba. Kar pa je v razrednem boju postranska stvar, ali pa mu celo škoduje, odklanjamo kot predmet naše delavske izobrazbe.

To pomenja omejitev. Iz te omejitve pa obenem vzrašča velika moč z ozirom na cilj, ki po njem stremimo. Nikakor pa ne pomenja ta omejitev ozkosrčnega, malodušnega in kratkovidnega zapiranja človeka od obdajajočega sveta in tisočerih izpodbud družabnega življenja in kulture.

Ako je razredni boj veliko osredotočenje družabnih sil, ki silijo naprej k velikemu cilju bodoče socialistične družbe, je obenem tudi najboljši in najzanesljivejši varuh vseh dragocenih dobrin kulture. Obrazoborci prejšnjih dob niso bili socialni demokratje in zločinsko, surovo razdejanje dragocene slike, kakor se je to zopet dogajalo v naših dneh, se ni izvršilo po kakšni proletarski bojevnici, temveč po meščanski borilki za žensko pravo. Četudi mogočnjaki današnje družbe brezobzirno zadržujejo množice organiziranega delavstva od uživanja lepote ter ne zganejo niti z mezincem za vzgojo množic k umevanju znanosti in umetnosti, vendar tudi kulturno najbolj zaostali delavec ne gane niti s prstom, da bi poškodoval dobrine kulture.

Razredni boj in vzgoja delavstva potom razrednega boja k sodelovanju na povzdigi človeštva — četudi ta povzdiga ne pride današnjemu bojevniku v prid, temveč šele njegovim potomcem — sta vzgojila delavstvo k spoštovanju kulture.

Obenem pa tudi k boju za kulturo! Ne samo peščica objestnih naj ostane v uživanju kulture, temveč znanje in umetnost, lepota in življenje bodi skupna last in dobrina vsega človeštva.

In ko bo nekdaj bila pomembna ura za bojujoči proletariat, ko bodo razlaščeni sedanji razlaščevalci in ko bo delavski razred vzel politično oblast v svoje močne roke, se človeštvu ni treba bati za svoje največje dobrine, ker

sužnja, ki zlomi okove,
človeka svobodnega nikar se ne bojte!

Otroci revežev.

Plače ogromnega števila delavcev so tako majhne, da so isti in njihove družine navezani na najskromnejše življenje. Življenje zanje ne pomeni druzega kot brezupen boj, katerega samo smrt konča. Revščina je njih delež in beda je njihova dedščina. Njih usoda je vnaprej brezpogojno določena. Oni se mučijo, oni zdihujejo, mučijo jih skrbi vse življenje, trpijo, obupavajo in umirajo. Kaj boljšega jim malo pride na delež v celem življenju.

Otroci teh delavcev, katere ima revščina v popolni oblasti samo zato, ker so izkoriščevani in oropani cele vrednosti njih dela, pridejo na svet z verigami na svojih rokah in v okoliščinah, ki jim nedvomno že naprej določijo žalostno usodo. Revščina je njih edina dota. Koča, v kateri so rojeni, je navadno najeta last tujcev, dostikrat pravi brlog, vse je samo za največjo silo. Stene so gole, iz postelj gleda siromaštvo na vseh koncih, pohištvo najbolj po ceni, hrana nezadostna in netečna, obleka cunjarska. Vse gospodarstvo je po sili vrejeno do skrajnosti. Življenje je težko in brezupno povsod, kamor seže kruta roka strupene revščine.

Oče se vrača zvečer domov izmučen od trpljenja, da si pridobi novih moči za suženjsko tlako naslednjega dne, za vse drugo je dom zanj mrtev. Mati — jetnica pomanjkanja — ne ve nič o sreči lastnega doma, ki naj bi bil pravo kraljestvo materinstva. Ona sploh ni mati v pravem pomenu besede; kajti njej manjka prave časti in opravičenega dostojanstva; ona je samo bitje ženskega spola, ki rodi potomstvo.

Ljubezen ni v stanu prebivati v takem brlogu, ako sploh kedaj zaide sem notri. Taka je nesrečna usoda milijonov delovnih ljudi, katerim je že naprej usojena taka britka in zakleta eksistenca, iz katere ni nobene rešitve to stran groba.

Ta položaj uboštva, potreb in socialnega ponižanja je priznan in stalen v obstoječem industrialnem sistemu. Nobena svota opijanjenega sočutstva ter prisiljene človekoljubnosti ne more docela odpraviti tega velikega gorja; še manj pa morejo to doseči diletantski reformatorji s prirejanjem zabav v razne človekoljubne svrhe, ki imajo sicer polna usta besed, a v dejanju so ravno to tisti izkoriščevalci in provzročitelji vsega zla.

Te skrajno žalostne razmere so vzrok, da otroke revežev, kakor hitro pridejo na svet, spremlja revščina pri vsakem koraku. V pomanjkanju vsega, kar dela družinski dom pristanišče ljubezeni in višek veselja, oropani vseh sladkih upljivov, ki dajejo nedolžni deci neskaljeno srečo, in ki še v poznejših letih vzbujajo zaklade najslajših spominov, polnih mladostnih sanj, so ti otroci revščine takoj ob rojstvu izpostavljeni boju za obstanek in ginejo med »Zavrženci«, ki brojijo na milijone, ki so oropani vsega in ki so zaradi svoje slabosti bičani kakor izvržki človeške družbe.

Uiti iz teh napol podrtih stanovanj kakor hitro mogoče, je želja večine teh mladih zavržencev, mesto da bi se oklepali svojega rojstnega kraja z vso ljubeznijo, kakor mladiči svojega gnezda. Kruti pritisk bede jih goni ven v svet v njih najnežnejši mladosti. Oni nimajo časa za neobhodno potrebni zdravstveni in telesni razvoj, nimajo stredstev za izobrazbo, zanje ni duševne vzgoje, ni moralne povzdige. To so otroci revežev, sposobni so samo za najnižja dela, katera čakajo nanje že ob zibeli in jih brez presledka in brez usmiljenja spremljajo prav do hladnega groba.

Nihče ne more dostojno opisati grozne življenske tragedije revnih otrok. Rojeni v bedi, tavajo v temi nevednosti, in ali je potem čudno, ako kateri zaide na slaba pota? Obratno, ali čudno, da vsi ne zaidejo na pot zločinov in greha?

Vrata človeške družbe so zanje zaprta. Četudi so dostojni, ima družba zanje samo ime: »berači, tolpa«. Kako hladnokrvna je uganka! Tisti, ki reveže ropajo in izkoriščajo, tisti jih zaničujejo.

V izobilju živeči paraziti držijo s silo svoje žrtve v strahu, dokler ne pade zadnja kaplja njihovega življenja v žrelo skrajno podle nenasitosti.

Otroci revežev se v vedno večjem številu izgubljajo na poti, ki pelje v hiše propalosti, prostitucije. Mračnost skromnih stanovanj in potnih srag polne delavnice se nadomestijo z »rdečimi« lučmi bordelov. Otroci revežev so hrana za bedo in zločine. Fantje padajo kot žrtve najbolj umazanih beznic in pijančevanja, dekleta pa požirajo hiše groze. Tako hodijo milijoni revnih otrok »trnjevo pot življenja«.

Teh razmer ne bo nihče izpremenil, dokler bo kapitalizem imel pravico izkoriščati otroke revežev na vse mogoče načine. Obžalujte te razmere, kakor jih hočete, zgražajte se nad njimi, kakor se hočete; resničnost teh razmer ne more nihče utajiti; odpraviti jih pa mora edino popolnoma nov družabni red. Otroški delavski sistem, zakoni o nadziranju tovarn in drugi po-

stavodajni pripomočki v korist otrok so v stanu le v gotovih ozirih izboljšati grozno gorje, ki ga trpijo otroci revežev; a odpraviti ga ne morejo. Dokler bo delavna moč samo kupno blago in dokler se bodo za življenje potrebni predmeti izdelovali za profit, bo imelo otročje delo prednost, ker je ceneje, in iz otrok revežev bo rastla razkošnost otrok bogatinov.

Edino socializem nudi popolno sredstvo za rešitev revnih otrok. Gotove sile pritiskajo na družbo počasi sicer, a zato tem gotovejše, da sprejemajo socialistično filozofijo. Glavna zahteva socializma je odstranitev revščine in z uresničenjem te zahteve bo konec privatni lastnini življenskih potrebščin.

Svet se razprostira pred nami, bogat v svojih naravnih zakladih, bogatejši kot si ga sploh misliti moremo. Iznajdljiv človeški talent je ujel blisk in razvozljal skrivnosti groma, osvojil si je naravne sile in jih upregel v gigantsko delo, katero vodijo otroci in odrasli. Zemlja s svojim revolucionarnim bogastvom in človek s svojo čudovito produkcijsko močjo zavračata in brezpogojno odklanjata misel, da bi revščina večno bičala človeški rod. Preteklost lahko opravičeno zaradi njene mračne nevednosti in teme vraže verstva. A živeča sedanjost z raznovrstnimi koristnimi iznajdbami v produciranju hrane, obleke in drugih za življenje potrebnih stvari, z vsakovrstnimi izobraževalnimi sredstvi za otročjo vzgojo sejanje kulture med širše delavske mase, ne more dopuščati nikakih izgovorov.

Za splošno revščino, ki sedaj tepe človeštvo, ni prav nobene opravičbe. Ta beda je huda žalitev človeške razumnosti in najtežja obtožba naše civilizacije. Otročje delo v nežni mladosti ni samo doćela nepotrebno, ampak je tudi pravi zločin, storjen na otrocih in človeško družbo. Vsak otrok bi moral imeti, in kadar socializem zmaga, bo tudi imel dovolj časa za telesni razvoj, za veselje v zdravi otročji dobi, za izobrazbo in za vse, potrebno za pravo vzgojo otrok kot naslednikov v človeški družbi.

In ravno to je tisti vzrok, iz katerega se reveži in njih otroci obračajo k socializmu v vedno večjem številu po vsem svetu. To gibanje je njih gibanje, ki je bilo rojeno pod njihovim pritiskom in je posvečeno njihovemu vstajenju. Miljoni njih že danes korakajo pod mednarodno zastavo; navdajajo jih veseli glasovi mogočne himne o prihajajoči svobodi. Zanje je socializem luč baklje, ki pokaže mornarju pravo pot, katero je zgrešil v viharju. Zanje je socializem solnčni žarek in hladilna rosa, jed in pijača, življenje in up. Socializem pošilja svoje žarke v njihova zavržena stanovanja in jim olajšuje veliko bol njegovega otrplega in izdelanega telesa.

Tu je dom vseh brezdomovincev vseh narodov. To so pravi resnični ljudje in njim pripada pravica do sveta.

Socializem je njih evangelij gospodarske svobode in socialnega odrešenja. V imenu njegovega zapovedovalnega genija se združujejo v vedno večjem številu tisočev, deset tisočev, miljonov in korakajo vsi po utripljejih istega proletarskega srca, srčnih utripljejih mednarodne revolucije, prepojene z enim in istim socialnim duhom, vzdržane v enotno socialno zavestjo. Njih jasni obrazi so vsi obrnjeni za vedno proti vzhodu mogočnega solnca.

V njih srcih gori ljubezen do sodrugov, njihove duše žele svobode in iz njihovih očij sije luč zmage. Težke izkušnje, katere jim donaša življenski boj jih dela sposobne za bodočo svobodo in končno popolnejše življenje, ki jih živo vabi iz daljave in čaka nanje z odprtimi rokami. Oni gredo neprestano naprej v isti smeri — proti luči, proti uresničenju ciljev, katere jih je določila zgodovina. Mogoče je, da jih bodo viharji porazili, da jih bodo strele uklonile k tlom, a oni bodo zopet vstali brez strahu ter zastavili svoje sile v napredek na novo s potrpežljivostjo usode in z vso vstrajnostjo resnice in pravice.

Nobeno razočaranje, četudi britko, noben poraz, četudi občuten, ne more ugasniti plamena njihovega duha, ne more omejiti njihovega navdušenja! Vse zlobne sovražne sile bodo morale odjenjati in se udati njihovi nepremagljivi volji. Vse vlade in vsa oborožena sila celega sveta se bo umikala in končno razkropila pred pohodom molčečih bataljonov — pred nezmagljivimi vojaki svetovnega miru, ki ne nosijo orožje za krvave boje, ampak so oboroženi z orožjem svojega pravičnega prepričanja. Oni razglašajo vsem otrokom revežev veselo vest o hitro se bližajočem kraljestvu Miru in obilnosti po vsej zemlji.

Izobrazba.

V čem se razlikuje organizirani delavec od indiferentnega? Odgovor je jako enostaven: Organizirani delavec je spoznal, da se človeška družba deli v dva razreda: v razred posedujočih in neposedujočih; tak delavec se zaveda interesnih razrednih sporov, ve, da se ti spori dan za dnem poostrujejo, da zavzema razredni boj čim izrazitejšo obliko. Zbudila in utrdila se je njegova zavest; nič ne pričakuje več pomoči od gospodujočih, prepričan je, da je njegova osvoboditev mogoča samo potom združenega boja izkoriščanih in zapostavljenih proti gospodujočemu izkoriščevalnemu razredu. Ve tudi, da je ta boj težaven, da zahteva mnogega vstrajnega vsakdanjega napora in žrtvovanja. Tak delavec je poučen, zaveden, je osebnost, ki razvija in uveljavlja svojo moč. In je ravno v razvijanju te svoje osebnosti, ki se razlikuje od nezavednega delavca, ki živi brez smotra in cilja navadno življenje trudne delovne živine.

Ali v tem označenju zavednega organiziranega delavca ni še popolnoma predstavljen njegov značaj in ne v celoti predstavljena naloga, ki jo mora izvršiti kot član bojne proletarske organizacije. Večina članov je prišla v organizacijo po instinktivnem čutenju dolžnosti. Pridružili so se organizaciji, ko še niso bili popolnoma prosti raznih predsodkov in ko še niso jasno razumeli cilje in doktrino stranke. Le po golem naključju pride mnogokrat delavec v organizacijo. Instinktivno čuti, da je sedanja uredba človeške družbe krivična, da ni prav, ako mora delavec garati po deset ali celo dvanajst ur na dan za nesramno plačo, ki mu ne zadošča niti toliko, da bi zadovoljil najnujnejšim življenskim potrebam. Pride na shod, in sliši, da se tam poudarja to, kar on čuti. Naravno, da se strinja z onimi, ki čutijo in mislijo kakor on in da se pridruži organizaciji, ki hoče odpraviti izkoriščanje in zboljšati položaj delavstva.

Se pa sme trditi, da je tak organiziran delavec tudi obenem takoj pravi in resnično zavedni član in bojevnik organizacije? Ne! Nov član je začetkoma le član organizacije. Na njega mora organizacija uplivati predvsem izobraževalno. Organizacija potrebuje zaupnikov, agitatorjev, organizatorjev, osebe, ki znajo voditi in upravljati svojo bojno organizacijo in ki se zavedajo velike naloge in odgovornosti svojega dela. Takih voditeljev in agitatorjev organizaciji je treba šele vstvariti, vzgojiti. Ni težavno postati dobri bojevniki organizacije; le vstrajne volje, neomejnega prepričanja in odkrite požrtvovalnosti je treba. Pravi član organizacije bo svojo stvar vedno in povsod branil, ne bo zamudil ne ene prilike za agitirati v prid stranke — za pojasniti, uveljaviti strankina načela. — Tak pravi in popolni bojevnik mora postati vsak novi član organizacije.

S plačevanjem prispevkov se je izvršilo le del dolžnosti, ki jih nalaga organizacija. To je treba poudarjati.

Organizacija potrebuje dobrih in zavednih sodrugov, ki se ne strašijo porazov in ki se ne navdušujejo le ob zmagi. Ni lahko izvojevati zmago nad kapitalizmom. Zato potrebuje proletarska vojska vnetih in neustrašljivih bojevnikov, previdnih in zrelih zaupnikov. Vstvariti take značaje je naloga prave razredne organizacije, ki stremi po odpravi izkoriščanja, po zdrobitvi premoči koaliranega kapitalizma...

Gospodarski pregled.

Pridelek premoga v Avstriji za mesec marec leta 1914.

Ministrstvo za javna dela objavlja izkaz o pridelku premoga za mesec marec 1914, v primeri s pridelano množino premoga za isti mesec lanskega leta.

Podatki dotičnega izkaza so sledeči:

Kamniti premog:

okrožja (reviri)	sirovi premog	briketi	koks
	meterskih stotov		
Ostrava-Karvin . . .	8,330.522	23.645	2,126.968
Rosice-Oslavany . .	414.000	89.000	69.790
Kladno-Slany . . .	2,077.217	—	—
Plzen-Stříbro . . .	1,131.451	34.629	—
Žaclér-Svatonovice . .	405.692	—	7.549
Galicija	1,935.365	—	—
Ostale premogovnike .	222.988	—	—
Skupno v marcu 1914	14,517.235	147.274	2,294.307
Skupno v marcu 1913	12,891.063	151.526	2,098.716
Od januarja do konca marca 1914	42,481.639	454.313	6,413.832
Od januarja do konca marca 1913	40,509.638	466.259	6,082.461

Rjavi premog:

Mostec-Teplice-Komotava	15,614.593	946	—
Falknov-Loket-Karlovi vari	3,412.974	187.420	—
Wolfsegg-Thomasroit .	299.045	—	—
Ljubno	848.441	—	—
Vojstberg-Köflach . .	588.187	—	—
Trbovlje-Zagorje . .	976.850	—	—
Istra-Dalmacija . . .	97.466	—	—
Galicija-Bukovina . .	39.722	—	—
Ostali premogovniki v čeških deželah . .	260.603	—	—
Ostali premogovniki v planinskih deželah .	712.905	3.074	—
Skupno v marcu 1914	22,850.786	191.440	—
Skupno v marcu 1913	23,532.456	223.937	—
Od januarja do konca marca 1914	67,667.504	640.655	—
Od januarja do konca marca 1913	72,351.178	697.153	—

Iz rudarskih zadrug.

Zapisnik

zborovanja delegatov druge skupine rudarske zadruge za Koroško z dne 19. aprila 1914.

Navzoči: Ivan Košir, kopač bleiberške družbe Union v Bleibergu, načelnik ter 47 delegatov. Nadalje c. kr. rudniški komisar Alojzij Wölwich kot zastopnik rudniške oblasti in Henrik pl. Becker, tajnik rudarske zadruge kot zapisnikar.

Dnevni red:

1. Poslovno poročilo za leto 1913.
2. Računsko poročilo za leto 1913.
3. Proračun za leto 1914 — in določitev prispevkov druge skupine za isto leto.
4. Posvetovanje in predlogi glede došlih prošenj za podporo.
5. Volitev dveh delegatov za morebitno toletno državno konferenco rudarjev na Dunaju.
6. Razni predlogi.

Načelnik otvarja zborovanje ob 10. uri dopoldne, pozdravi zastopnika rudniške oblasti, zadružnega tajnika kakor tudi vse ostale navzoče ter konstatira sklepčnost zborovanja, nakar v daljšem nagovoru apelira na delegate, naj bo pri razpravah vsakdo stvaren in kolikor mogoče kratek.

Načelnik sam se na to opravičuje, oziroma zagovarja ter zavrača napade, naperjene nanj v časopisju, kjer se mu očita, pristransko postopanje ob priliki delavskih shodov.

Nato se preide k dnevnemu redu.

1. Poročilo o poslovanju v letu 1913 vzame konferenca brez opazke na znanje.

2. Računsko poročilo za leto 1913 se prečita in podeli glede istega odvezo.

3. Načelnik prečita posamezne postavke proračuna za leto 1914, nakar se o proračunu glasuje. Ob enem obvesti načelnik zbor tudi glede izvršenih izprememb zapisnika seje z dne 1. marca t. l.

Predlog, da se tudi za tekoče leto uvrsti v proračun postavka odškodnine strokovnim listom »Glück auf« in »Rudar« za objavo zapisnikov, se z večino glasov navzočih odobri.

Pri razpravi glede subvencij se sprejme predlog, po katerem se za šolsko kuhinjo v Lešah določeni znesek 50 kron odkaže podpornemu skladu druge skupine. Predlog je bil sprejet soglasno.

Načelnik v daljšem govoru pojasnjuje potrebo postavke 300 kron v proračunu. Navedeni znesek je namenjen v ta namen, da se na morebitno letošnjo državno rudarsko konferenco na Dunaju pošlje dva delegata ter dokazuje potrebo take delegacije. Ako pa tekom letošnjega leta take konference ne bo, tedaj naj se gori omenjeni znesek prihodnje leto zopet vpostavi v proračun. Končno načelnik še predlaga, naj se v svrho pokritja stroškov delegiranja na državne rudarske konference v bodoče v vsakoletni proračun vpostavi znesek po 100 K. Predlog je bil soglasno sprejet. Z ozirom na dejstvo, da bi pri sedanjih prispevkih vsled postavke 300 K nastal nepokriti primanjkljaj, predlaga načelnik, naj se običajni članski prispevek v znesku 50 vin. za tekoče leto poviša na 60 vinarjev. Prispevek naj se kakor običajno pri dveh izplačilih od zaslužka odtegne. Soglasno sprejeto.

Znesek 50 kron, ki je dosedaj kot podpora bil določen nekemu otroškemu vrtcu in je vsled opustitve tega vrtca postal brezpredmeten, se porabi za nakup oblačil revnim otrokom rudarjev dotičnega kraja. Na to konferenca proračun v celoti odobri.

4. Po razpravi in izjavah posameznih delegatov o došlih prošnjah, sklene konferenca podeliti nastopnim prosilcem podporo, ter dobe: Marija Kiršec v Bleibergu 20 K, Elizabeta Paulič 40 K, Katarina Lušin v Drahonavšah 30 K, Katarina Zaplotnik v Železni Kaplji 30 K, Jakob Hohenberger v Bleibergu 20 K, Franc Prašnik v Lešah 40 kron in Bogomil Perchtold v Št. Štefanu 40 K. Skupaj 220 K.

Glede prošenj poudarja pri ti priliki načelnik, da kaže, da se bo v prihodnjič jemal le ozir na take prošnje, ki so jih prosilci predložili svojim krajevnim delavskim odborom posameznih podjetij v potrditev in priporočilo ter predlaga, da se o tem postopanju tudi obvesti vsa posamezna obratna vodstva. Soglasno sprejeto.

5. Načelnik smatra za umestno, da se za morebitno letošnjo državno rudarsko konferenco na Dunaju za vse slučaje takoj tudi izvoli dva delegata, in daje na glasovanje, ali naj se izvolitev vrši potom glasovnic ali pa potom vzklika. Večina odloči za volitev potom vzklika in so na to bili za delegata izvoljeni Ivan Košir, kopač v Bleibergu, načelnik druge skupine in Štefan Vošank, kopač v Lešah.

Oba izvoljena izjavita, da izvolitev sprejmeta ter da bodeta zaupano jim nalogo po svoji najboljši vesti izvršila.

6. Nekaj delegatov izraža željo, naj bi se posameznim obratom za delavce izročilo po več prepisov rudniško policijskih odredb, da

bo mogoče prihajati protipostavnim odnošajem v okom. Izraženim tozadevnim željam konferenca pritrdi in jih tudi zastopnik c. kr. rudniške oblasti vzame na znanje.

Vname se daljša razprava glede sodelovanja krajevnih delavskih odborov pri sestavi pravil za novo nezgodno zavarovanje. Z ozirom na to, ker tozadevni odloki še niso izšli, zastopnik rudniške oblasti izjavlja, da bo rudniška oblast svoječasno vse tozadevne potrebne korake ukrenila.

Glede nekega predloga, tičočega se prostega 1. maja in po katerem naj bi se praznujočim jamčilo, da ne bo nihče zaradi tega kaznovan, načelnik izjavlja, da je prosti prvi maj odvisen od posameznih obratov, ki pa praznovanje bodo težko dovolili.

Sledi nekaj pritožb glede nedostatkov v rjavem premogovniku v Lešah. Zlasti je bilo poudarjano, da se pri tem premogovniku sili delavce delati ob nedeljah in praznikih, v slučaju pa, da se kak delavec brani, se mu za kazen odvzame deputate. Tudi dopuste se delavcem pri tem premogovniku odreka, vseeno če je vzrok, vsled katerega prosi kak delavec za dopust, še tako tehten in opravičen. Zastopnika rudniške oblasti se naproša, da nedostatkom, vsled katerih tamošnje delavstvo trpi, napravi konec.

Načelnik svetuje, naj se delavci premogovnika v Lešah pri zopetnih krivicah obrnejo na razsodišče rudarske zadruge. Obrne naj se tudi na vse ostale inštance, pri čemer se naj naslanjajo na določbe obstoječih predpisov in je mnenja, da se z dostojnim nastopom v mejah teh predpisov nadaljne krivice dajo preprečiti.

Ker je s tem dnevni red izčrpan in se za besedo nihče več ne javi, zaključi načelnik zborovanje.

Henrik pl. Becker, l. r. tajnik kot zapisnikar. **Ivan Košir, l. r.** načelnik II. skupine.

Opomba uredništva: Natančno sestavljeni proračun objavimo prihodnjič.

Društvene vesti.

Črno. V nedeljo dne 17. maja 1914 se vrši ob 12. uri opoldne v dvorani gostilne g. Krulca redni, celoletni občni zbor podružnice »Črno-Možice« Unije rudarjev avstrijskih. Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora do zadnjega vsi udeležijo, zlasti naj pridejo polnoštevilno vsi organizirani tovariši iz Možic in Helene. Ker bo zborovanje javno, smatra naj vsak član za dolžnost, razviti za shod živo agitacijo in privesti vsak tudi po nekaj še neorganiziranih rudarjev. Sploh, skrbi naj vsakdo za čim večjo udeležbo. Torej dne 17. maja vsi na občni zbor. Načelstvo.

Podjetniške organizacije v Avstriji.

Središče velikih avstrijskih podjetnikov je v Hauptstelle industrieller Arbeitsgeberorganisationen. Pri tej organizaciji je včlanjenih 3846 tvrdk, pri katerih je zaposlenih 722.500 delavcev. Razen te organizacije, pri kateri so le največja podjetja, je še druga organizacija manjših podjetnikov, takozvana »Centralna organizacija obrtnih zvez delodajalcev«. Podjetniki te organizacije imajo zaposlenih 47.000 delavcev. Podjetniške organizacije so se v zadnjih letih silno hitro in močno razvile, a delavske organizacije ne morejo pokazati na enak močan vzporeden razvoj. Podjetniške organizacije ne poznajo nobenih narodnostnih in verskih razlik, v njih so združeni podjetniki vseh narodnosti in ver. To naj bo glasen opomin onim zaslepljenim delavcem, ki še vedno verujejo, da spada med naloge delavskih organizacij, tudi obramba našega »milega naroda« in naše »svete vere«. Če se združujejo podjetniki na internacionalni podlagi in jim je vera postranska reč, zakaj bi jih delavci ne posnemali v tem? Podjetniške organizacije niso prav nič drugega, kakor edino le razredna zastopstva, in v tem je njihova moč. Naravnost nezmisel je, če si izkoriščani, bedni, brezpravni delavci dovoljujejo »luxus« nacionalnih in verskih organizacij, med tem ko toliko močnejši podjetniki zametujejo ta »luksus«. To dejstvo kaže, da morajo že mednarodno organizirani delavci delati na tem, da pojasnjujejo to dejstvo svojim zaslepljenim tovarišem.

Dr. Anton Dermota.

V nedeljo, dne 3. t. m. je po dolgi in mučni bolezni umrl sodrug dr. Anton Dermota v Gorici. Dasi mu rahlo zdravje ni dopuščalo udejstvovati svojo nadarjenost v polni meri, je vendar bil znan tudi širšim krogom sodrugov.

Sodrug dr. Anton Dermota je bil rodom iz Železnikov na Gorenjskem. Po dovršenih srednješolskih študijah se je podal na vseučilišče v Prago, kjer je na pravniški fakulteti študiral pravo. V Pragi ga je zalotila prva kal bolezni vsled — stradanja. Njegovi premožni, a klerikalni starši so hoteli, naj gre v lemenat in postane duhovnik. Ker pa tega mladi Dermota ni hotel in je šel proti volji svojih staršev v Prago, so mu odrekli vsakojako podporo. V Pragi se je zanimal za nauke realista profesorja Masaryka. Vrnivši se domu, v Ljubljano je pristopil v socialnodemokratično stranko in je na strankinem programu na Gorenjskem tudi kandidiral v državni zbor. Pozneje se je sodrug dr. Anton Dermota na povabilo sodruga dr. H. Tume preselil v Gorico, kjer je tudi postal samostojni odvetnik.

Dasi je svoječasno iskal zdravja tudi v Opatiji, ga ni našel. Črv bolezni, ki ga je izza Prage nosil v prsih, ga ni zapustil toliko časa, dokler mu ni nit življenja konečno preglodal.

Sodrug dr. Anton Dermota se je zelo mnogo bavil s pisateljevanjem, nekaj časa je urejeval tudi »Naše Zapiske«, v katerih je napisal lepo število jako poučnih razprav. S posebno vnemo je prevajal iz češčine v slovenski jezik.

V splošnem je bil dr. Anton Dermota jako ljubeznjiv družabnik in sodrug, ki je za našo stranko storil mnogo koristnega. Kot pristaš stranke in kot inteligent se ni nikoli silil v ospredje, kar je mogel izvršiti, je izvršil kot koristen član stranke na tihem iz požrtvovalnosti. Gotovo bi bil izvršil še mnogo več, ako ne bi mu zavratno bolezen bila nagajala. Umrl je tihi, marljivi in požrtvovalni sodrug dr. Anton Dermota v najlepši moški dobi 38 let. Slovensko delavstvo mu gotovo ohrani časten spomin. Bodi mu zemljica lahka!

Razne vesti.

Podmorski rudniki. Da je tudi nekaj takih rudnikov, kojih rovi se na kilometre daleč raztezajo pod morjem, našim čitateljem še najbrže ni znano. Razen v nekaterih krajih Evrope so rudniki od morja po navadi več ali manj oddaljeni, precejšen del rudnikov na Angleškem pa se nahaja v neposredni bližini morja. Mnogo rovov teh rudnikov se od morske obali vleče globoko ter daleč pod morsko dno in tako se ti rudniki nahajajo pod morjem. Taki podmorski rudniki se zlasti nahajajo v Kumberlandu in v severni Angliji, kjer so taki slučaji zelo običajni. Samoobsebi se razume, da se rovi teh rudnikov pod morskim dnom nahajajo zelo globoko, tako, da je vsako prodiranje vode v rudnike popolno izključeno. Nenavadna njih podmorska lega ne tvori zaraditega prav nobene nevarnosti.

Nova najdena ležišča dijamantov. Guverner belgijske kolonije Kongo v svojem uradnem poročilu potrjuje vest, da so bili v bližini reke Kasai v Kongu odkriti obsežna ležišča dijamantov. Ne gre morda za dijamatne poljane, kakor na primer v južno zapadni nemški afriški koloniji, temveč za ležišča liki glasovitih dijamantnih jam v Kimberley-ji. Doslej so iz Konga poslali v Bruselj 12.000 karatov dijamantov, med katerimi se nahaja mnogo kamnov znatne velikosti. Rudniška družba za Kongo-Union Minieri ei Forestiere — je v svrho izdatnega izkoriščanja dijamantnih ležišč v srednjo Afriko poslala že potrebne stroje. V Antverpnu so na poskušnjo nekaj dijamantov iz Konga brusili in je ta poskušnja imela zelo dober uspeh. — Hvala bogu, torej zopet imeniten in izdaten plen za kapitalistične roparje.

Kdor plača, lahko zahteva. Pri trgovcu zahtevajte vedno dobro blago, kajti le tako je vredno svojega denarja. Kadar v prodajalni ali v konsumu kupujete kavni pridatek, zahtevajte odločno samo Kolinsko kavno primes, kajti ta je najboljši kavni pridatek sploh, o čemur se je gotovo prepričala že vsaka naša gospodinja, ki je s Kolinsko kavno primesjo napravila le en sam poizkus. Izvrsten okus, prijeten vonj in lepa barva so znaki kave, ki ji je pridejana Kolinska kavna primes.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v
zalogi lastne tovarne
PETER KOZINA & Ko.
Ljubljana na Bregu št. 20, (Cojzova hiša).

(Varstvena znamka.)

Cene za moške		K 14·—,	17·—,	20·—.
„ „ ženske		„ 12·—,	15·—,	18·—.
„ „ dečke	št. 36-39	„ 10·—,	12·—,	
„ „ otroke	št. 22-25	26-28	29-31	32-35
		K 5·—,	6·—,	7·—,	8·—.

Garantirana kakovost. Cenejše vrste od K 1·50 naprej Dobe se tudi v prodajalnah konsumnega društva v Idriji in v Hrastniku. Zahtevajte le čevlje z znamko „Peko“.

I. Jax & sin, Ljubljana
Dunajska cesta štev. 17
priporoča svojo bogato zalogo
šivalnih strojev
za rodbino in obrt.

Stroji za pletenje
(Stric maschinen).
Pisalni stroji ‚Adler‘
Vozna kolesa.
Ceniki zastonj in franko.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen
„Slov. Ilustr. Tednik“
Vsakdo ga rad čita.
Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtinicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopelj i. t. d.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsao soboto, v juž. Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-Newyork, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno glavna agentura za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
Simon Kmetetz Ljubljana,
Kolodvorska ulica štev. 26.

Izdajatelj in zalagatelj M. Čobal v Zagorju ob Savi. — Odgovorni urednik Ivan Tokan v Ljubljani. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.